

Oikeusvaltion takeet ja oikeuslaitoksen kehittämistyöryhmä

Alatyöryhmien asettaminen

Tausta

Oikeusministeriö on 1.2.2023 asettanut nk. oikeuslaitostyöryhmän toimikaudelle 1.2.2023–31.12.2027. Työryhmän tehtävänantoa on tarkennettu 9.10.2023. Toimeksiannon ja tarkennuksen mukaisesti tavoitteena on edistää oikeudenkäytön vahvaa riippumattomuutta, laadukkaan oikeusturvan tuottamista oikeudenkäytön perustehtävänä sekä käyttäjälähtöisyyttä eli oikeudenkäyttöä palveluna.

Työryhmän tehtäviksi on asettamispäätöksessä ja tarkennuksessa määritelty:

- 1) Seurata ja arvioida *oikeuslaitoksen kehittämistä ja tuottavuutta* kansainvälistä kehitystä ja muiden maiden kokemuksia hyödyntäen sekä tehdä ehdotuksia näiden edistämiseksi;
- 2) Seurata ja arvioida *ns. rikosketjun eri toimijoiden yhteistyötä* ja tehdä ehdotuksia sen edistämiseksi;
- 3) Arvioida *oikeuslaitosta palveluntuottajana* ja tehdä ehdotuksia, joilla sen palvelukykyä parannetaan erityisesti kielellisten oikeuksien toteutumisen, sähköisen asioinnin sekä yksittäisen asian käsittelyn seurattavuuden osalta;
- 4) Arvioida *menettelylainsäädännön ja muun oikeuslaitoksen toimintaan liittyvän sääntelyn toimivuutta* sekä tehdä ehdotuksia lainsäädäntöhankkeista, joilla oikeuslaitoksen toimintaa sujuvoitettaisiin ja oikeuksiin pääsemistä edistettäisiin;
- 5) Arvioida oikeuslaitoksen *vahvan riippumattomuuden näkökulmasta tarpeelliset perustuslain ja muun lainsäädännön muutostarpeet* ja tehdä ehdotukset tämän toteuttavista lainsäädäntöhankkeista 31.12.2026 mennessä;
- 6) Tarvittaessa arvioida myös *oikeuslaitoksen hallinnollisia ja henkilöstörakenteita* sekä tehdä ehdotuksia niiden kehittämiseksi.

Asettamispäätöksen mukaisesti työryhmän tulee järjestää työtään koskevia sidosryhmä- ja kuulemistilaisuuksia, muodostaa työnsä kannalta tarpeellisia jaostoja sekä kutsua tarvitsemansa asiantuntijat osallistumaan työhön.

Työryhmä on 9.10.2023 hyväksynyt työsuunnitelman, jossa on määritelty muun muassa työskentelyn aikataulu ja vaiheistus. Suunnitelman mukaisesti työryhmän työskentely jakautuu neljään vaiheeseen seuraavasti: 1) *tehtäväkokonaisuuksien tunnistaminen ja ryhmittely*, 2) *toimenpiteiden ja niiden toteutuksen arviointi*, 3) *työskentely, sen organisointi ja ohjaaminen* sekä 4) *työn lopputulokset, jatkotoimenpiteet ja seuranta*. Vaiheessa 1 vahvistetaan alatyöryhmiin jakautuminen, niiden aikataulut ja toimeksianto. Vaihe 1 on määrä saada päätökseen 10/2023, jonka jälkeen vaiheessa 2 pääpaino työskentelyssä on alatyöryhmillä. Työryhmän kokouksissa käsitellään alatyöryhmien toimenpide-ehdotuksia ja seurataan työn edistymistä. Syksyllä 2024 järjestetään kuulemistilaisuus toimenpidevaihtoehtoista. Vaiheen 2 on määrä kestää syksyyn 2024.

Tavoitteet, aikataulu ja tehtävät

Alatyöryhmien työn tavoitteena on laatia vastuualueellaan oikeuslaitostyöryhmän työsuunnitelman vaiheen 2 tarkoittamat tarkemmin selvitettävät vaihtoehtoiset toimenpide-ehdotukset. Alatyöryhmien toimeksianto päättyy, kun alustava toimenpideohjelma on vahvistettu työryhmän kokouksessa.

Alatyöryhmien tehtävänä on vastuualueellaan:

- Laatia luettelo tarkemmin selvitettävistä vaihtoehtoisista toimenpide-ehdotuksista;
- Laatia alustava kuvaus tulevaisuuden toimintamallista;
- Kartoittaa aiemmin tehdyt, mutta toteutumattomat ehdotukset ja vireillä olevat muut kehittämishankkeet;
- Arvioida rajapinnat muihin alatyöryhmiin, hankeryhmiin ja mahdollisiin muihin vireillä oleviin kehittämishankkeisiin, huomioida ne omassa työssään sekä tehdä tarvittaessa yhteistyötä niiden kanssa;
- Järjestää asiantuntijakuulemisia ja kutsua tarvittaessa alatyöryhmän ulkopuolisia asiantuntijoita osallistumaan työskentelyyn;
- Tuoda ehdotuksensa käsiteltäväksi ja hyväksyttäväksi työryhmän kokoukseen;
- Suunnitella syksyn 2024 kuulemistilaisuuden sisältö ja
- Avustaa työryhmää alustavan toimenpideohjelman laatimisessa.

Alatyöryhmien on tehtävää suorittaessaan otettava huomioon työryhmän tehtävät:

- Seurata ja arvioida oikeuslaitoksen kehittämistä ja tuottavuutta kansainvälistä kehitystä ja muiden maiden kokemuksia hyödyntäen sekä tehdä vaihtoehtoisia toimenpide-ehdotuksia näiden edistämiseksi;
- Arvioida oikeuslaitosta palveluntuottajana ja tehdä vaihtoehtoisia toimenpide-ehdotuksia, joilla sen palvelukykyä parannetaan erityisesti kielellisten oikeuksien toteutumisen, sähköisen asioinnin sekä yksittäisen asian käsittelyn seurattavuuden osalta;
- Arvioida menettelylainsäädännön ja muun oikeuslaitoksen toimintaan liittyvän sääntelyn toimivuutta sekä tehdä vaihtoehtoisia toimenpide-ehdotuksia lainsäädäntöhankkeista, joilla oikeuslaitoksen toimintaa sujuvoitettaisiin ja oikeuksiin pääsemistä edistettäisiin;
- Tarvittaessa arvioida myös oikeuslaitoksen hallinnollisia ja henkilöstörakenteita sekä tehdä vaihtoehtoisia toimenpide-ehdotuksia niiden kehittämiseksi.

Työsuunnitelman liitteenä on aiempien kehittämishankkeiden ja pääministeri Orpon hallitusohjelman perusteella laadittu toimenpideluettelo (LIITE 3), jossa ehdotukset on ryhmitelty vastuualueittain, minkä lisäksi luettelo sisältää kaikkia alatyöryhmiä koskevia toimenpide-ehdotuksia.

Alatyöryhmät ja niiden organisointi

Alatyöryhmien tehtäväkokonaisuudet ryhmitellään olennaisin osin oikeudenhoidon selonteon otsikointia noudattaen.

Työryhmän työskentely jaetaan seuraaviin alatyöryhmiin:

1. **Rikollisuus ja rikosasioiden käsittely sekä rangaistukset ja niiden täytäntöönpano**
 - pj: valtiosyyttäjä Leena Metsäpelto, Syyttäjälaitos

- jäsenet:
 - oikeusneuvos Timo Ojala, korkein oikeus
 - presidentti Pekka Määttä, Turun hovioikeus
 - laamanni Sirpa Pakkala, Helsingin käräjäoikeus
 - johtaja Pasi Kumpula, Tuomioistuinvirasto
 - valtiosyyttäjä Mikko Männikkö, Syyttäjälaitos
 - hallintovouti Mari Palmqvist, Ulosottolaitos
 - yksikönpäällikkö Heli Tamminen, Rikosseuraamuslaitos
 - johtava julkinen oikeusavustaja Nina Solas-Iloniemi, oikeusapu- ja edunvalvontapiirit
 - asianajaja Jussi Sarvikivi ja asianajaja Minna Pilviö, Suomen Asianajajaliitto
 - ylijohtaja Ville Hinkkanen, oikeusministeriö
 - päätoiminen pääluottamusmies Sari Aho, JUKO ry henkilöstöjärjestöjen edustajana
 - sihteeri: työryhmän sihteeri, syyttäjälitarkastaja Jukka Oikarainen
- 2. Sivili asioiden käsittely, sovittelu ja vaihtoehtoiset riidanratkaisukeinot**
- pj: oikeusneuvos Tuija Turpeinen, korkein oikeus
 - jäsenet:
 - presidentti Sakari Laukkanen, Vaasan hovioikeus
 - laamanni Tomi Vistilä, Keski-Suomen käräjäoikeus
 - ylituomari Jussi Karttunen, markkinaoikeus
 - presidentti Pekka Pärnänen, työtuomioistuin
 - johtava hallintovouti Riina Tammenkoski, Ulosottolaitos
 - johtava julkinen oikeusavustaja Essi Liljemark, oikeusapu- ja edunvalvontapiirit
 - asianajaja Mats Welin, Suomen Asianajajaliitto
 - lainsäädäntöneuvos Kirsi Pulkkinen, oikeusministeriö
 - käräjätuomari Heidi Mylly, Päijät-Hämeen käräjäoikeus henkilöstöjärjestöjen edustajana
 - sihteeri: työryhmän sihteeri, erityisasiantuntija Piritta Koivukoski-Kouhia
- 3. Hallinto-oikeudelliset asiat ja erityistuomioistuinasiat**
- pj: Oikeusneuvos Toni Kaarresalo, korkein hallinto-oikeus
 - jäsenet:
 - ylituomari Seija Kaijane, Turun hallinto-oikeus
 - ylituomari Juhana Niemi, Pohjois-Suomen hallinto-oikeus
 - markkinaoikeustuomari Sami Myöhänen, markkinaoikeus
 - työtuomioistuinneuvos Outi Anttila, työtuomioistuin
 - ylituomari Tuula Kivari, vakuutus-oikeus
 - julkinen oikeusavustaja Niko Ruuskanen, oikeusapu- ja edunvalvontapiirit
 - asianajaja Ville Punto, Suomen Asianajajaliitto
 - lainsäädäntöneuvos Heini Färkkilä, oikeusministeriö
 - hallinto-oikeustuomari Tero Särkikangas, Helsingin hallinto-oikeus henkilöstöjärjestöjen edustajana
 - sihteeri: työryhmän sihteeri, päällikkö Anu Koivuluoma

4. Oikeudellinen neuvonta ja avustaminen

- pj: johtava julkinen oikeusavustaja Essi Liljemark, oikeusapu- ja edunvalvontapiirit
- jäsenet:
 - laamanni Paula Virrankoski, Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus
 - hallinto-oikeustuomari Virpi Ikkela, Helsingin hallinto-oikeus
 - syyttäjälitarkastaja Krista Mannerhovi, Syyttäjälaitos
 - johtava hallintovouti Riina Tammenkoski, Ulosottolaitos
 - asianajaja Hanna Räihä-Mäntyharju, Suomen Asianajajaliitto
 - yksikönpäällikkö Merja Muilu, oikeusministeriö
 - julkinen oikeusavustaja Heikki Kotajärvi, Pirkanmaan oikeusaputoimisto henkilöstöjärjestöjen edustajana
- sihteeri: työryhmän sihteeri, projektipäällikkö Minna Sipola

5. Täytäntöönpano ja Ulosottolaitoksen toiminta

- pj: apulaisvaltakunnanvouti Jarmo Kivistö, Ulosottolaitos
- jäsenet:
 - laamanni Kari Turtiainen, Oulun kärjäoikeus
 - johtava hallintovouti Riina Tammenkoski, Ulosottolaitos
 - johtava julkinen oikeusavustaja Essi Liljemark, oikeusapu- ja edunvalvontapiirit
 - talous- ja velkaneuvoja Erkki Leistén, oikeusapu- ja edunvalvontapiirit
 - asianajaja Kari Jaatinen, Suomen Asianajajaliitto
 - erityisasiantuntija Antti Rein, oikeusministeriö
 - johtava kihlakunnanvouti Marika Valjakka, Ulosottolaitos henkilöstöjärjestöjen edustajana
- sihteeri: työryhmän sihteeri, johtava hallintovouti Elinan Hirvonen

6. Hallinto-, henkilöstö- ja koulutusasiat

- pj: ylijohtaja Tapio Laamanen, oikeusministeriö
- jäsenet:
 - oikeusneuvos Toni Kaarresalo, korkein hallinto-oikeus
 - kansliapäällikkö Leena Saukkoriipi, Rovaniemen hovioikeus
 - laamanni Tommi Vuorialho, Pohjois-Karjalan kärjäoikeus
 - ylituomari, hallintojohtaja Karoliina Hyvärinen, Itä-Suomen hallinto-oikeus
 - kansliapäällikkö Minna Melender, Vakuutusosasto erityistuomioistuinten edustajana
 - hallintojohtaja Joanna Autiovuori, Syyttäjälaitos
 - johtava hallintovouti Elina Hirvonen, Ulosottolaitos
 - piirin johtaja Esa Kyllästinen, oikeusapu- ja edunvalvontapiirit
 - lakimies Esa-Pekka Hänninen, Rikosseuraamuslaitos
 - yksikönpäällikkö Kati Pärnänen, oikeusministeriö
 - päätoiminen pääluottamusmies Sari Aho, JUKO ry henkilöstöjärjestöjen edustajana
- sihteeri: työryhmän pääsihteeri, hallintojohtaja Jennimari Huovinen

Alatyöryhmä voi muodostaa työnsä kannalta tarpeellisia jaostoja ja kutsua tarvitsemansa asiantuntijat osallistumaan työhönsä sekä kuulla asiantuntijoita. Kaikilla

oikeuslaitostyöryhmään nimetyillä on oikeus halutessaan osallistua alatyöryhmien kokouksiin. Kokousaikataulut tulee siten tiedottaa koko työryhmälle. Alatyöryhmien kokousaikataulu lisätään työsuunnitelmaan liitteeseen 1.

Kustannukset ja rahoitus

Osallistumisesta ei makseta palkkiota. Osallistujatahot vastaavat edustajiensa mahdollista matkakustannuksista.

Oikeuslaitostyöryhmän puheenjohtajana

oikeusneuvos

Mika Ilveskero

Työryhmän pääsihteerinä

hallintojohtaja

Jennimari Huovinen